

LEVNET & MENINGER

Haven med de høje træer

BO GREEN JENSEN

Det er i sandhed blevet efterår. Bær og æbler har haft deres tid. Valnøddetræet i vores indkørsel har smidt flere pund på en uge. I hvert fald nok til at fylde to skåle. Nogle år får jeg ikke samlet nødderne op, og de ligger på ærtestenene og bliver knust, hvis ikke træets eger tager dem.

Ava siger, at der er to egerfamilier. I hvert fald er der eger. I sol kan de pludselig pile over taget på stalden, til stor forvirring for husets katte, der er vant til mus og fugle. Også pindsvinet slår dem med undren. Det kommer frem i den samme lysning hver gang. Jeg tænker, at det må bo i buskadsset.

Som man fornemmer, er huset et menageri. Når hunden Torben er her, bliver det meget Doktor Doolittle-agtigt. For god ordens skyld har Ava også en fisk, en ensom lille skabning, som ikke selv ved, at den hedder Kurt. Det føles lidt som Noas Ark, når monsunen i Snekkersten sætter ind.

SEKUND ■ I tidens løb har jeg samlet bøger og film, som jeg skulle læse og se, når jeg blev gammel. I covid-19-pausen indså jeg, at vi er ved at være der.

Med mørket begynder sæsonen. Der er et tæt program af premierer, udgivelser, udstillinger, receptioner. Hver dag er fuld af ting, som jeg skal. Det bør man være glad for i min alder. »Who can bear to be forgotten?« skrev W.H. Auden. Han læser selv digtet i kortfilmen *Nightmail* (1936).

Det ligner 1981, da mine første bøger udkom. Jo mere man siger ja til, jo mere bliver man spurgt. Jeg siger altid nej til at debattere. Men ja til at læse mit eget og tale om ting, mine helte har skabt. Så jeg skal lave podcast om Nico til DR P6 og være *keynote speaker* ved et Paul Auster-seminar på KUA, hvor jeg også kom for 40 år siden.

Jeg læser i den anledning romanen *4321* fra 2017. Det er en fantastisk tekst. Fire versioner af ét og samme liv bliver

foldet ud. Jeg læser i mit eget tempo. Bogen er på 866 sider. De fleste kritikere skrev henholdende. Det er svært at få ro til at læse en bog på 866 sider.

Meget er som før. Der er dog én forskel. Engang fik man honorar og kunne faktisk stykke en indtægt sammen ved at skrive sit eget og anmelde. Det var svært at blive ansat på avisen, men jeg var tilknyttet fra 1981 og havde indtægter fra foredrag, radio og biblioteksafgift. De ting er næsten væk nu. DR betaler ikke nogen for noget. Alle taler gratis eller for rødvin.

I den gode tid var der licensmidler. Litteraturprogrammet bestilte hver uge originale digte, som helst skulle have aktuel karakter. Der var tre eller fire stemmer på listen. Mens Linda Wendel læste sin tekst om nattelivet, sad jeg sammen med Angelo Hjort og Jannick Storm, som gav mig tips om, hvordan man *strækker* sit udtryk. Vi drak alle tre Havskum imens.

Taksten var 300 kr. i minuttet for lyrik og cirka det halve for prosa. En af mine bøger blev bragt som føljeton. Så var der til ny musik hele året. En hær af teknisk mandskab kælede for akustikken. Nu sidder værten selv med det hele. Da jeg fyldte 60, udkom digtsamlingen *Først er jeg drengen*. Jeg stod i et hjørne og så på en skærm, som viste udspørgeren. Billedet frøs, og vi måtte improvisere. »Hvor billigt kan det blive?« var, hvad jeg tænkte lige dér.

Der er jævnligt dødsfald i kredsen af kolleger, som jeg har kendt. Mange har jeg ikke set længe, så jeg forbinder dem med en bestemt episode. Efter en mærkelig lov har jeg husket den, netop som jeg hører om dødsfaldet.

I 1980 var jeg til fest hos en forlægger. Jeg faldt i søvn og vågnede med hovedet i Vita Andersens skød. Det var fint og ærbart, hun passede på mig. For nylig læste jeg op på Kulturværftet sammen med Asger Schnack. Jeg fortalte om episoden. »Det skal nok passe. På et tidspunkt lå du og sov i en busk.« Der er så mange ting, jeg fik gjort meget dårligt.

Benny Andersen er for mig forbundet med at drikke snaps om morgenen hos Per Olsen i Odense, før vi underholdt på gymnasiet. Jeg holdt tale for Inger Christensen, og hun roste mig, som man roser et barn. Johannes Møllehave kom jeg tæt på, fordi jeg læste bøger, han skulle tale om i sit tv-program. Det er sandt, at han kunne *Sommerfugledalen* udenad. Endnu mere imponerende var, da han havde dobbeltbooket to foredrag. Andre havde nok aflyst det ene.

ILLUSTRATION: GITTE SKOV

Møllehave chartrede en *helikopter*, som landede på græsset ved højskolen.

Der er altid jubilæer. Christiania fylder 50. Så Fristaden var ny, da jeg begyndte på Christianshavns Gymnasium i 1972. Vi kom på Christiania, det var et godt sted. I fritimerne gik vi på Fingerbøllet, hvor Gasolin spillede billard. Vi så gamle film på Filmmuseet. 70erne var præget af energikrise, forurening og dårlig økonomi. Men hverdagen hang udmærket sammen.

Jeg kan lide at bruge historien. I tidens løb har jeg samlet bøger og film, som jeg skulle læse og se, når jeg blev gammel. I covid-19-pausen indså jeg, at vi er ved at være der. Eller også var det, da jeg tjekkede ind på Kystbanen, og der stod »Pensionist 1« i displayet. Husker det stadig, glemmer det sent.

Jeg ser eller genser en film hver dag – nu på bluray i 4K-opløsning og med timevis af ekstramateriale. I 80erne havde vi VHS og spolefest. Nu kommer også musikken på bluray. Lyden har aldrig stået så klart.

Jeg ser Hitchcock, Godard og den slags. Film er som opera, de samme ti værker bliver spillet igen og igen. Så jeg lader

Vertigo være i æsken med Hitchcock. I stedet ser jeg *Topaz*, som begynder i København. »Do you know the department store *Den Permanente*?« spørger John Forsythe i telefonen. Familien fra USSR hopper af på Vesterbrogade i 1969.

Sådan hænger alting sammen, hvis man pirker i historien længe nok. Har jeg brug for et break, går jeg ud i haven med de høje træer, som kaster løvet om lidt. Det er det store bladhelvede. Jeg tænker, det holder fysikken i form.

Vi tager til sæsonens sidste atletikstævne, hvor klubber fra København konkurrerer. Denne lørdag er vi i Greve. Ava løber og deltager i længdespring. Hun presser sig frem og giver alt, hvad hun har. Senere er hun landet forkeret, og vi er i førstehjælpsteltet. Det føles godt at tage sig af det, være voksen og *klar* og til nytte.

Mor er på parkeringspladsen, for bilen sender røg op. Træneren kører os hjem. Jeg sidder med Torben på skødet og taler om fodbold for 1.000 år siden. Hvordan vi så Vejle spille mod Manchester United i Idrætsparken. George Best var på holdet. Og Ulrik le Fevre. Mine døtre er 30, 18 og 9. Jeg er godt nok blevet en gammel far. Jeg kan kede dem grundigt med mine historier.

UDVALGT AF

W

PODCAST

Talking Politics

David Runciman, Helen Thompson

Man finder næppe bedre stifindere til den globale politiske økonomi end David Runciman og Helen Thompson, begge professorer ved Cambridge University. Det skulle da lige være historikeren Adam Tooze, som gæster dem i første afsnit af London Review of Books-podcasten *Talking Politics*, der endelig er tilbage efter en lang sommerferie. Med afsæt i Toozes nyeste bog, *Shutdown*, gransker de tidens store spørgsmål: Hvor findes balancen mellem stat og marked efter covid-19? Hvad er udsigterne til demokratiske penge? Og hvordan nærmer man sig en forståelse for de rum, hvor magten udfolder sig i dag, om det så er i parlamenter, bestyrelseslokaler eller på trading floors? Altid rodfæstet i historien udvider de medvirkende lytterens horisont og viser, hvor vi må se hen for at fatte mere af en kringlet verden. *Rasmus Egmont Foss* lrb.co.uk

MUSIK

Lindsey Buckingham

Lindsey Buckingham

Der er sket en del i Lindsey Buckingham's liv i de 11 år, der er gået, siden han sidst udsendte en solo-lp. Først og fremmest det *weirde*, at han blev fyret fra Fleetwood Mac i 2018 på grund af uenigheder om en forestående verdensturné. Dernæst søgte hans hustru om skilsmisse efter 21 års ægteskab. Så tror pokker, at den ny plade, der blot bærer hans navn, er lidt sørgmodig i mælet. Men det er paradoksalt nok *feel good*-melankoli eftersom alt, han rører ved, jo ender med at lyde hamrende godt. Det er en af den slags skiver, som fungerer upåklageligt fra start til slut. Buckingham holder samme overlegent beherskede tone hele vejen igennem, og hans guitarspil er som altid udsøgt. Trods sine 72 år synger han stadig gudesønt, så tak for musikken. *Klaus Lynggaard* **Udgivet af Rhino, på bl.a. Spotify**

MUSEUM

Humboldt Forum

Berliner Schloss

Det har kostet over 700 millioner euro og var undervejs i 20 år. Men nu er Preussens og Det Tyske Riges konge- og kejserstol på Unter den

PR-FOTO: MATHIAS ARVEDSEN

STREAMING

Skyld II

Emma Sehested Høeg og Magnus Haugaard

Man fyldes med lige dele fryd og rædsel, når man betragter det vanvid, som udspiller sig mellem skuespillerne Emma Sehested Høeg og Magnus Haugaard i satireserien *Skyld*, hvis anden sæson netop er udkommet. Makkerparret er endnu en gang eminente i rollerne som det skrækelige kærestepar, der sidder og skændes i deres bil. Hun er grænseløs, manipulerende og splittet. Han er rolig og selvsikker med kroniske hundøjne og en provokerende stor tålmodighed. Én ting kan dog hidse ham gevaldigt op: Når hun med et drømmende udtryk kalder statsministeren for »Mette«. De to stortalenter har selv skrevet manuskript, og det er helt enkelt forrygende. Jeg venter allerede med længsel på tredje sæson. *Amalie Schroll Munk*

DR TV

Linden genopstået og åbent for folket. Bag de barokke facader findes en kulturinstitution i modernistisk arkitektur, Humboldt Forum, opkaldt efter brødrene Wilhelm og Alexander von Humboldt. Stedet indeholder et virvar af tilbud: Det gamle Etnologiske Museum og Museet for Asiatiske Kunst sætter med stjerne artefakter fokus på debatten om Tysklands kolonitid. Desuden er der musik- og debatscener og kulinariske fristelser. Man kan træde ind i en skulptursal og besigtige tre moderne oplevelsesudstillinger: »Efter naturen«, »Skrækelig smuk« og »Berlin global«. Det genopstandne slot er en kontrastfyldt oplevelse. *Jesper Vind* **Unter den Linden i Berlin**

HAVEKULTUR

Høstdage i Næstved

Rønnebæksholm

Også for byboer er høsten værd at fejre. Efteråret er her for alvor, og man må ud i det, blæsevejret og regnen, så man kan stå imod gråvejret lidt endnu. Rønnebæksholm Kunsthall i Næstved sørger for flere gode anledninger til kunst- og naturudflugter. Eksempelvis i næste weekend, når høsten fejres i Medicinhaven for Radikal Omsorg – med planteritualer, fødevarerbevarelse, broderi og tekstilfarvning i Pigmenthaven med kunsthåndværkeren Sara Gade. Her

REDIGERET AF ASKER HEDEGAARD BOYE

gror »de kulturhistoriske planter«, der har været kilde til naturlige farvestoffer i omtrent tusind år. Om søndagen beretter digteren og permakulturentusiastene Shékufe Tadayoni Heiberg om frøenes og planternes snedige forplantningsstrategier, om gråbynke, hjulkrone og hestebønnefrø. Rønnebæksholm er en poetisk lomme af natur, kunst og urtete, og så er arrangementet endda gratis og for alle og enhver. *Anna Raaby Ravn* **Rønnebæksholm, 16.-17. oktober**

FOTOFESTIVAL

Photobook Week Aarhus

Kyungwoo Chun, Sig. Werner m.fl.

For ottende år i træk inviterer Danmarks ældste fotogalleri, sejtækkende Galleri Image, i samarbejde med Arkitektskolen Aarhus til fotobogfestival. I år bydes vi på udstillinger, talks og præsentationer flere steder i Aarhus efter åbningen på HEART i Herning torsdag i næste uge. Hvert år fokuserer man grundigt på udvalgte geografiske områder, i år blandt andet Caribien, Portugal og Grønland. Et besøg vil i øvrigt være den perfekte lejlighed til også at få set Aarhus' nye, roste arkitektskole, som også er en del af festivalen. Det hele ender i et stort fotobogmarked på Godsbanen, hvor man kan erhverve sig kunst for få penge. *Mette Sandbye* **14.-17. oktober, flere steder i Aarhus**

LOUISIANA SIDSTE CHANCE 10. OKTOBER

★★★★★★★★

Jyllands-Posten

★★★★★★★★

Kristeligt Dagblad

♥♥♥♥♥

Politiken

★★★★★★★★

Børsen

★★★★★★★★

Berlingske

MAMMA ANDERSSON